

(המשך מעמוד 10)

דה, בעל המישרה הייצוגית הבכירה ביותר במדינה: נשיא המדינה, יצחק נבון.

לנבון היו הרבה מעלות. הוא לא היה מעורב באיג' טריגות שהעניקו את הרוחות במפלגה. בתפקידו הנעלה זכה אך בהערכה, ולא היה מעורב במחלוקות. כמי שהיה מזכירו של דוד בן-גוריון, היה לו קשר בולט לעבר המפואר של המפלגה. בביקורו במצריים, בראשית השנה, נחל הנשיא הדובר-ערבית הצלחה מרשימה. ובעיקר: כאיש עדות-המזרח יכול היה — כך קיוו רבים — להקים גשר מעל לתהום שנוצרה בין מפלגת "העבודה" ובין העובדים האמיתיים במדינה: בני עדות המזרח והערבים.

יתכן כי השבונות אלה היו יותר תוצאה של מישאלות-יד מאשר של שיקול קר.

נבון שיך לאריסטוקרטיה הספרדית הוותיקה בארץ, וספק אם המוני העולים ובניה-עולים ממארוקו ומעיראק

ולשיקום. כמה מן הצבאות המפוארים ביותר בתולדות העמים נולדו מתוך מפלה מוכתת כזאת. נדמה שהמצב הגרוע ביותר הוא השלישי: מפלה הנראית כניצחון. אין היא מנחיתה לבק' ליה הישגים כלשהם, וגם אין היא מעניקה לה מוטיבציה להתנערות וזשיקום.

כזה היה מצבה של מפלגת-העבודה אחרי הבחירות לכנסת העשירית. המערך עלה 33 מנדטים ב-1977 ל-47 ב-1981 — עלייה מרשימה. שכימט החזירה אותו ל-51 המנדטים שבהם זכה ב-1973. הדבר לא הביא לו את השינון — אך היה די בו כדי לזנוק אווירה של שיפלות-רוח, העשויה להזיך השבון-נפש וכדקיבית.

דין: ההרס העצמי

לנינים שלא התקרבו אף הם השנה לתואר זה היו אישה-השנה תשי"ז ותשכ"ו, משה דיין, ואיש השנה תשל"ז, עזר וייצמן.

הפוליטי, עד אשר הצליח להנחיל לעצמו את כס שר- החוץ, במעשה-בגידה מדהים בציניותו, בסערת המהפך של 1977.

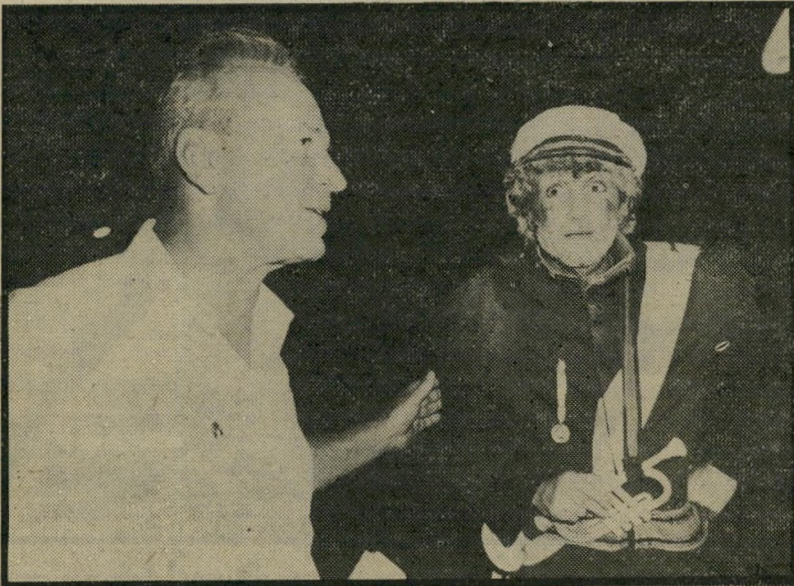
בתפקיד זה היה לו חלק בהשגת השלום הישראלי-מצרי. אך הוא התפטר מתפקידו בהתקפה מוורה של מורת-רוח ועייפות, בעיקבות החלטתו של מנחם בגין להפקיד את יוסף בורג על ענייני האוטונומיה.

אחרי חיים עתירי-אונות, שבכולן היה אשם בעצמו, חלה גם במחלת-הסרטן, שיש המייחס לה סיבות פסי-כרוסומאטיות, כמו למחלת-האולקוס הישנה שלו.

במהלך תשמ"א ניסה דיין לשקם את עצמו — וסיפור כישלונו היה אחת הדראמות של השנה.

הוא המציא לעצמו תיאוריה מפקקת ורדודה — "אוטונומיה חד-צדדית", שלא סיכנה איש, ושהיא מופ' רכת בעליל. אחר-כך ניגש להקמת מפלגה פרטית משלו.

ראשי המכונים לסיקרי דעת-הקהל, שהצטרפו אל להקת המוקיונים של תשמ"א, ניבאו לדיין 15 ואף 17 מנדטים בטוחים. כמו בתרגיל ד"ש של 1977, קפצו על

יצחק נבון לוחץ את ידו של שמעון פרס בוועידה אחרי נצחונם של פרס בהתמודדות ביניהם (מימין) ועם שחקן בהצגה

העגלה הפליטים הפוליטיים מכל המחנות. יחד עם סתג' לנים מחפשייה-זדמנויות, שביקשו לתפוס טרמפ נוח ובטוח לכנסת ולממשלה.

אחד מאלה היה אדם, שנמנה עם אותם גיבורים-לשעה הצצים בכל שנה, העולים כלהבה וכבים כמזה. היה זה הרצל שפיר, מפכ"ל המישרה, שהובא על-ידי יוסף בורג מבחוץ כדי "לעשות סדר" בשרות, שקפא על שמריו. אולם שפיר, בעל הביטחון העצמי המופרז, הסתבך במהרה בשורה של פרשות, שבהן נקט שיטות שעל גבול החוקיות. הוא התנגש עם יוסף בורג, אז שלף את המיסמך ששם-הצופן שלו הפך אחד מסיסמות תשמ"א: "אפרסק".

שפיר חיפש את מזלו במחנהו של דיין, לצד אנשים כמו ישראל כ"ץ, שרה-רוחה מפליטי ד"ש, שדבק בכיסאו עד הרגע האחרון. הצטרפו אליהם סוגי-דיין הוותיקים, עובדי-האלילים שחלמו על חידוש ימיהוהר שמלפני יום-הכיפורים.

עלה על כולם שרה-האוצר יוגאל הורביץ, אף הוא אחד מגיבוריה הטראגיקומיים של תשמ"א — אחרי שהיפנט את המדינה בסיסתו הכלי-כולה — "אין לי!" — נחל כישלון מהדהד בריסון האינפלציה. כאשר עלה האינדקס בחודש אחד ב-11%, התמוטטה האגדה. זה היה יום-כיפור פרטי משלו.

אך בזריות האופיינית לו ערך הורביץ תרגיל שנר-אה כמזהיר. הוא התפטר מן הממשלה על רקע "עקרי-ני" כלשהו (בעיות התקציב), והכין את המקפצה שממנה יוכל גיבורו, דיין, לקפוץ בבוא העת. דיין קיבל את ההצעה האדיבה באירצון בולט, ודירג את הורביץ רק במקום השלישי ברשימתו.

הסיום היה ביטוי ביוני. בוחרי ישראל העניו קו לא-הביטחון-ישעבר, האיש שהטביע את חותמו על גורל המדינה במשך דור שלם, 30,600 קולות, שהפסיקו בדוחק רב לשני מנ' דאטים.

בכך הצטרפה רשימתו של דיין לרשימות אישיות קוד' מות — רשימת העולם-היה-כוח-חדש בבחירות של 1969 (2 מנדטים), רשימת שלומית אלוני ב-1973 (3 מנדטים), רשימת שלומציון של אריק שרון בבחירות 1977 (2 מנדטים), רשימתו של שמואל פלאטר-שרון בבחירות 1977 (מנדט אחד, אך הקולות הספיקו לשני מנדטים).

היה זה אולי העלבון הצורב ביותר: דיין, האידיד-שעבר, וזה ב-1981 ב-449 קולות פחות מאשר פלאטון, הנוכח הכינלאומי, ב-1977.

שקיעתו של פלאטר-שרון, שלא עבר את אחוה-החסימה בבחירות תשמ"א, היתה בעיני רבים אחת מנקודות-האור

יצחק נבון יורד אל העם בחגיגה עתידית

דיין המשיך במזאכת החרס-העצמי, שבה הצטיין בזמן האחרון — ואולי במשך כל חייו. הרמטכ"ל עמיר-הנצחון של תשי"ז, האליז התורני של תשכ"ו, היה בסוף תשמ"א חורבה פוליטית ואישית.

עולמו של דיין חרב עליו במילחמת יום-הכיפורים. כאשר נתפס להיסטריה ולפאניקה, ובכך הוכיח לרבים את אשר אמרו עד אז רק מעטים: שדיין לא היה מעולם חייל אמיתי ואיש-צבא אמיתי.

אחרי שאשת-השנה תשל"ב, גולדה מאיר, איבדה בגללו את השליטון, נמס דיין במשך שלוש שנים בגלות

מוכנים להזדהות עימו ולראות בו את נציגם. כפוליטי-קאי הוכשל פעמים רבות בתוך מפלגתו, ובתפקידו הרם זכה רק תודות לנסיבות מיוחדות מאוד, שהביאו לתמיכת הליכוד בו, בליט ברירה.

נבון עקב אחרי המישאלות בעניין, אך לא עשה דבר לעידודן — לא בגלוי וגם לא בסתר. יתכן שהיה נענה אילו היתה המישאלה מופנית אליו, פה אחד, על-ידי מפלגתו, כאל גואל ומושיע. אך כאשר נמשכו הקנוני-יות במפלגה ביתר-שאת, נזהר נבון מלהכניס את ראשו למיטה חולה זו.

יתכן כי צפוי עתיד מעניין יצחק נבון, וכי עוד יהיה אישה-השנה באחת השנים הבאות. הוא לא היה אישה-השנה של תשמ"א.

אדם שהיטס פחות, ושבחן את סיכוייו בצורה פעילה, היה מרדכי ("מוטה") גור, הרמטכ"ל-לשעבר. האיש שהופיע במקום ה-12 ברשימת-המועמדים של המערך, הת' גלה במהרה כיוור סביר, אם יודחו פרס ורביץ, ועימם חיים בר-לב ואבא אבן השייכים לאותה קבוצת התייחסות. אם לא ייתפס המקום על-ידי יצחק נבון, יכול גור להיראות לרבים במפלגה כמנהיג היחיד הבא בחשבון.

גור עצמו הריח את ההזדמנות המתקרבת. עד כה היתה לו רק תדמית פוליטית סתמית כנץ מן המגייץ. בסוף תשמ"א הפתיע את מפלגתו בהכרזה שעל ישראל יהיה להידבר עם יאסר ערפאת, אם אש"ף יכיר בישראל. היה נדמה שהוא מנסה להכשיר את הקר' קע לגיבוש קואליציה חדשה במפלגת-העבודה.

האיש, אשר היה יכול להתחרות בו, שתק, כדרכו. יעקוב לווינסון, איש-המיטות, הגיח לשעה קלה מאלמוניותו הכפיתית, הוצג כמועמד לתפקיד שר-הארץ צר בממשלת-המערך, אך נחפו לחזור אל פינתו כאשר לא קיבל שיעון פרס — באחת מטעותיו הרבות השנה — את תביעתו להתמנות כמעין דיקטטור כלכלי.

כל האגשים האלה היו ידועים גם בשנים קודמות. בהקשר זה או אחר, דמות אותנטית של תשמ"א היתה אדיהו שפייר, שצץ במפתיע והתגלה כמושר-החוסים במפלגת-העבודה. דמותו המטוששטת של איש זה, עס' מור, אך שאפתני, בלא השקפות מקוריות ודרך מגוי בשת, שנוון באופן בילעדי מקנוניות בדרג של עסקנים מליגה ב' ור', הומנות מכל הבעיות הרלוונטיות של החברה הישראלית, סימלה יותר מכל את מצבה של מיפ' לגת-העבודה, ואת סיבות כישלונה.

איש מאנשי מפלגת-העבודה לא יכול היה להיות אישה-השנה תשמ"א.

מצבה של המפלגה כולה היה בסוף השנה עגום ביותר. במילחמה יש יתרונות גם לניצחון וגם למפלה. הניצחון מקנה לבעלי כיבושים, שלל ויקרה. המפלה היא אמנם מכאיבה, אך דוקא בשל כך היא מנחילה למנצח את המנובצנה המנוהג לרוב-הנצח להמחש-הנצח